

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Lauri Hussar
Riigikogu esimees
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 31.07.2026 nr 2-3/15-583

Meie 17.08.2026 nr 9-2/5668-2

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule arupärimisele

Lugupeetud Lauri Hussar

Riigikogu liige Aleksandr Tšaplõgin esitas 29.07.2026. a justiits- ja digiministrile vastamiseks viis küsimust seoses telefonipetturlusega. Rahvasaadiku sõnul on temaga massiliselt ühendust võtnud valijad kirjadega, mis puudutavad telefonipettuste probleemi, mis on viimasel ajal muutunud eriti teravaks.

1. Kas on praegu tavapärane praktika vabastada ulatuslikke pettuskuritegusid toime pannud isikud riigile rahasumma maksmise vastu?

Õigust mõistab põhiseaduse kohaselt sõltumatu kohus. Prokuratuur juhib kohtueelset menetlust, tagades selle seaduslikkuse ja tulemuslikkuse ning esindab riiklikku süüdistust kohtus. Prokuratuuri volitusi kriminaalmenetluses teostab prokuratuuri nimel prokurör sõltumatult, alludes ainult seadusele. Justiits- ja Digiministeeriumi pädevusse ei kuulu kohtute ja prokuratuuri tegevuse hindamine konkreetse kriminaalasja menetlemisel. Seetõttu palusin sellele küsimusele vastamiseks sisendit prokuratuurilt. Sain kinnituse, et tegemist ei ole praktikaga, mida prokuratuur juurutab. Kokkuleppemenetlust kasutatakse üksnes juhul, kui kuriteos kahtlustatav nõustub talle määratava karistuse, sealhulgas sellega kaasnevate kohustuste täitmisega. Menetlusliigi valib prokurör iga kriminaalasja puhul eraldi, hinnates konkreetse juhtumi asjaolusid ning kokkuleppemenetluse kohaldamise eeldusi ja võimalusi. Kokkuleppemenetluse valik on mõistlik viis tagada kannatanutele raha tagasisaamine ja vältida aastatepikkust ning maksumaksjale väga kulukat kohtumenetlust, mis tõenäoliselt võib jätta kannatanute nõuded katteta.

Prokuratuuri jaoks on oluline kannatanute õiguste kaitse, kahju hüvitamise toetamine ja turvatunde taastamine. Asja lahendamiseks kokkuleppemenetluse valimisel seati peamiseks eesmärgiks tekitatud kahjude hüvitamine. Seejuures on karistusseadustiku kohaselt kahju vabatahtlik hüvitamine karistust kergendavaks asjaoluks.

2. Kui paljudele kannatanutele on juba hüvitatud kahju Artur Jermolajevi makstud vahendite arvelt ja millises ulatuses?

Artur Jermolajevi kriminaalasjas on kokkuleppemenetluse osana tasutud 8,5 miljonit eurot prokuratuuri deposiitarvele. See raha suunatakse Eesti kannatanutele, kellele tekitati kahju kuritegeliku organisatsiooni tegevuse tulemusel, ning ülejäänud osa läheb riigieelarvesse. Eestis on tuvastanud ligikaudu 500 kannatanut, kellele tekitati kokku ca 5,4 miljoni euro ulatuses kahju.

Tänaseks ei ole veel kannatanutele väljamakseid tehtud ning lõplik hüvitamisele kuuluv summa selgub pärast kõigi kannatanute juhtumite kontrollimist. Kui pärast kannatanutele tekitatud kahjude hüvitamist peaks osa rahast jääma kasutamata, laekub see vastavalt seadusele riigi tuludesse.

Kannatanud ei pea ise midagi tegema – politseil ja prokuratuuril on info olemas ning politsei tegeleb edasi täpsemate kahjussummade väljaselgitamise, sh muude detailidega, mis annavad võimaluse kannatanutele raha tagasi maksta. Seda teavet on avalikult jagatud ka meedias¹.

PPA on praeguseks suhelnud mitmesaja kannatanuga, kes skeemi tõttu raha kaotasid, kuid mitmesaja inimese juhtumid vajavad veel üle vaatamist. Iga juhtumi puhul tuleb eraldi üle kontrollida kannatanu konkreetne seos selle kriminaalmenetlusega, mille raames on võimalik kahjusid hüvitada ning välja selgitada neile tekitatud kahju lõplik suurus. Menetluse käigus kogutud andmed ei pruugi kajastada inimesele tekitatud kahju täies ulatuses, mistõttu tuleb enne väljamaksete tegemist kõik asjaolud uuesti üle vaadata. Samuti tuleb mõnel juhul lahendada ka täiendavaid küsimusi, näiteks, mida teha olukorras, kus kannatanu on vahepeal surnud.

3. Milliseid meetmeid võtab ministeerium telefonipettuste ennetamiseks, mis üha enam omandavad psühholoogilise surve ja manipuleerimise iseloomu?

Ministeerium ootab kindlasti Riigikogu menetluses oleva Vabariigi Valitsuse poolt 1.06.2026 algatatud² võlaõigusseaduse, krediitiasutuste seaduse ning makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise seaduse (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine) 936 SE kiiret menetlemist ning vastuvõtmist. Eelnõuga antakse pankadele selgem õiguslik alus pettusekahtlusega maksete ajutiseks peatamiseks ja pettustega seotud info vahetamiseks. Rõhk on võimaldada petturi vastu tegutseda enne, kui raha on jäädavalt kadunud. Eelnõu järgi võib pank põhjendatud pettusekahtluse korral makse ajutiselt peatada, et asjaolusid kontrollida, või põhjendatud kahtluse korral maksejuhise täitmisest keelduda. See puudutab olukordi, kus inimest on võidud eksitada või manipuleerida tehingut tegema – näiteks juhul, kui ta usub, et suhtleb pangaga, kuigi tegelikult juhendab teda pettur. Vajadusel võtab pank inimesega ühendust, et kontrollida, kas ta soovib makset tegelikult teha.

Lisaks luuakse pankadele õiguslik alus vahetada pettuste tõkestamiseks vajalikku infot teiste pankade, Politsei- ja Piirivalveameti ning Riigi Infosüsteemi Ameti küberturbe osakonnaga. Praegu puudub pankadel võimalus sellist infot kiiresti jagada, kuigi pettustega seotud raha liigub sageli sekunditega edasi. Seadusmuudatuste tulemusel saavad pangad kahtlaste makseülekannete puhul (nt maksete ebataoline muster, eri riikidesse maksete teostamine) operatiivselt üksteisega suhelda ja vastavaid meetmeid rakendada – nt täiendavate kontrollide tegemine juhul, kui kahtlase ülekande saaja konto asub ühes neist pankades. Samuti tõhustatakse infovahetust elektroonilise allkirjastamise teenuse pakkujatega, kes saavad kontrollida, kas makse allkirjastati allkirjastajaga seotud arvutist või nutiseadmest või kuskilt mujalt.

Muudatused aitavad kaasa ka rahapesu tõkestamisele ning on seotud Euroopa Liidus kokkulepitud uue makseteenuste regulatsiooniga, mille eesmärk on tugevdada pettusevastaseid meetmeid kogu Euroopa Liidus.

Kooskõlastusringi on läbinud Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2006. a määruse nr 140 „Nõuded sideteenuse osutamisele ja sidevõrkude tehnilised nõuded“ muutmise³. Määruse eesmärk on tõhustada meetmeid finantspettuste ennetamiseks ja tõkestamiseks. Eelnõu väljatöötamisel on osalenud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit.

Eelnõukohane määrus kohustab kõiki numbripõhise isikutevahelise side teenuse osutajaid (st telefoni- ja mobiiltelefoniteenuse osutajaid) kasutama võltsnumbrite vastaseid meetmeid. Samuti loob eelnõukohane määrus selgema õigusraamistiku ja tugevdab numbripõhise isikutevahelise side teenuse osutajate õigust rakendada tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid helistaja numbri võltsimise tuvastamiseks ja tõkestamiseks. Muudatuste tulemusena väheneb petukõnede ja -sõnumite jõudmine kasutajateni, paraneb sideteenuste turvalisus ning väheneb pettustega seotud rahaline kahju. Muudatustega kaasneb halduskoormuse kasv sideettevõtjatele, kuna kehtestatakse uued kohustused kõneliikluse ja sõnumite saatja numbri kontrollimiseks ning pettuste tõkestamiseks.

Riigil on värskest valminud finantspettuste ennetamise kommunikatsioonistrateegia, mille peamiseks eesmärgiks on toetada inimese usku oma suutlikkusse pettusi ära tunda ja neile vastu seista. Strateegia

¹ <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120601480/ukraina-telefonikelmide-bossi-makstud-8-5-miljonist-eurost-pole-kannatanud-veel-sentigi-tagasi-saanud>

² [Eelnõu - Riigikogu](#)

³ <https://eelnou.d.valitsus.ee/main/mount/docList/56cc43ab-95af-4099-90cf-7fa5300ac426>

annab suunised, milliseid sõnumeid kasutada, et kommunikatsioon ei tekitaks liigselt ärevust ning ei õõnestaks inimeste tervislikku ohutaju. Riigi, aga ka erasektori partnerite sõnumid ja tegevus peavad aitama vähendada häbitunnet; hoida ühiskondlikku ohutaju ning kinnistada praktilist käitumist pettuse olukorras. Peamised kaasatud riigiasutused, kes pettuste vastase võitlusega Eestis tegelevad, on Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Prokuratuur ja Eesti Pank.

Rahandusministeeriumi eestvedamisel on koostatud finantspettuste tõkestamise tegevuskava. Tegevuskavas on Justiits- ja Digiministeeriumi ülesandeks regulaarne (1x aastas) kelmuse kuritegude ülevaate koostamine, tegemaks andmepõhiseid ja reaalselt olukorda arvestavaid poliitilisi otsuseid.

4. Kas Eestis on riiklikke või muid fonde, mis on mõeldud pettuste ohvritele kahju hüvitamiseks, ja kas nende loomist või laiendamist kavandatakse?

Eraldi spetsiaalsete fondide loomist lähiajal kavas ei ole. Ohvriabi teenuse osutamine kuulub Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse.

Ohvriabi korraldab Sotsiaalkindlustusamet. Ameti ülesanneteks ohvriabi korraldamisel on:

- 1) ohvriabi teenuste korraldamine;
- 2) hüvitiste maksmise korraldamine;
- 3) ööpäevaringse ohvriabi kriisitelefoni 116 006 pidamine;
- 4) ohvriabi täienduskoolituste korraldamine;
- 5) ohvriabi vabatahtlike kaasamine ja juhendamine;
- 6) ennetus- ja teavitustegevuste korraldamine.

Ohvriabi seaduse kohaselt peab info ohvriabi saamise võimaluste kohta olema kättesaadav Sotsiaalkindlustusametis, kohaliku omavalitsuse üksuses, politsei-, pääste-, tervishoiu-, hoolekande-, haridus- ja noorsootööasutustes, prokuratuuris ja kohtus ning muudes asjaomastes asutustes ja nende veebilehtedel. Politsei- ja Piirivalveameti veebilehel on teave: [Kuhu pöörduda? - Kaitse ennast kelmide eest - Politsei- ja Piirivalveamet](#)

5. Kas kaalutakse pankade ja teiste finantsasutuste vastutuse tugevdamist klientide vahendite kaitsmisel pettuste eest?

Pankade ja teiste makseteenuse pakkujate vastutust ning klientide vara kaitset tugevdab Euroopa Liidus kokku lepitud uus makseteenuste määrus, mille osas jõuti poliitilise kokkuleppeni 2024. aasta detsembris⁴. Tegemist on otsekohalduva määrusega (Payment Services Regulation, PSR), milles pettused ja nende vastased meetmed on kesksel kohal. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga näeb uus makseteenuste pakett ette, et teatud juhtudel vastutab makseteenuse pakkuja ka olukorras, kus isik ise on pettuse tulemusel andnud maksetehingu tegemiseks loa ehk ise makse kinnitanud. See on ette nähtud teatavat liiki pettuste puhul. Nt olukorras, kui inimesega manipuleeris kolmas isik ja teeskles, et on panga töötaja, mille teenuseid inimene kasutab. Need on nn sotsiaalse manipulatsiooni juhtumid, mille puhul inimene teeb eksitamise tulemusena maksetehingu, millega tehakse makse hoopis petturile. Muudatus toob kaasa selle, et edaspidi vastutavad makseteenuse pakkujad isikule tekkinud kahju eest, välja arvatud juhul kui isik on ise olnud väga hooletu. See tähendab, et makseteenuse pakkuja peab inimesele hüvitama selle summa, mis inimene pettuse tulemusel kaotas. Määrust hakatakse eelduslikult rakendada 2028. aasta lõpus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

⁴ [Procedure File: 2023/0210\(COD\) | Legislative Observatory | European Parliament AG](#)